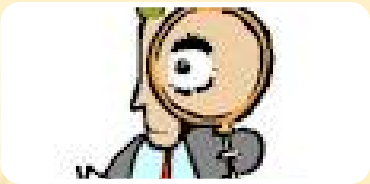

SPD_2. a 3. krok

**ANALÝZA DYSFUNKČNÍHO (PROBLÉMOVÉHO)
CHOVÁNÍ V SOUVISLOSTECH SITUAČNÍCH A
SOCIÁLNÍCH**

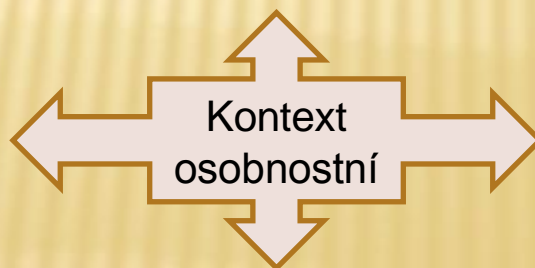
SPD_2 a 3 ANALÝZA CHOVÁNÍ

Funkční
chování

Dysfunkční
chování

KONTEXT SOCIÁLNÍ

Kritéria

- ✗ aktuální úroveň
- ✗ norma, očekávání

Modely

- + sociálního přizpůsobení – funkce chování
- + prosazování osobní nezávislosti,
- + odpovědnosti za své chování

INDIKÁTORY PRO POSUZOVÁNÍ KVALITY SOCIÁLNÍ KOMPETENCE - FUNKČNOSTI CHOVÁNÍ (VÝROST, SLAMĚNÍK (2008))

Sociální adjustace – míra úspěšnosti jedince v dosahování důležitých vývojových úloh a cílů.

Společenský status v různých oblastech jedincova života. Pro zjištění úrovně sociální kompetence se porovnává sociální status se statusem dobře adjustovaného jedince dané společnosti, který by měl mít určitý socioekonomický status.

Obecné posouzení sociální kompetence - zdroji jsou sebeposouzení, hodnocení vrstevníky, učiteli, rodiči.

Sociální chování – zdrojem je frekvence sociálních interakcí, výskyt prosociálního chování, hodnocení míry naplňování požadavků relevantních aktuálním sociálním rolím.

Posouzení produktů sociálního chování, tzn. úroveň sociálních vědomostí, akceptace jedince vrstevníky (sociometrické metody).

SOCIÁLNÍ PŘIZPŮSOBIVOST

- ✘ jsou v *realitě ukotvený pohled na sebe i sociální prostředí,*
- ✘ *hledání žádoucích forem uvolňování emočního napětí,*
- ✘ *zdokonalování řešení konfliktů.*

SOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ - ZPŮSOBILOST SOCIÁLNÍ, KOGNITIVNÍ A KONATIVNÍ

Kognitivní, sociální a konativní vnímání a interpretování sociálních situací.

- ✘ Sociální způsobilosti - Komunikace, asertivita, Způsobilost pro rozvoj zdravých sociálních vztahů, vyjednávání, odmítnutí, empatie
- ✘ Kognitivní způsobilosti - Rozhodování a řešení problémů, anticipace svého chování, reflexe následků svého chování, kritické myšlení
- ✘ Konativní způsobilosti - Stres management, Manažerování emočního prožívání, včetně agrese, Sebekontrola

INDIKÁTORY IDENTIFIKUJÍCÍ DEFICITNÍ OBLASTI SOCIÁLNÍ KOMPETENCE

Deficit osvojení (nabytí) sociálních dovedností

- ✘ nedostatečně rozvinuté, absentující sociální znalosti a dovednosti
- ✘ odráží se v omezeném repertoáru chování v různých podmínkách.

Výkonový deficit

- ✘ nechybí sociální vědomosti a dovednosti
- ✘ chybí schopnost aplikovat nabyté sociální dovednosti v sociálních situacích,
- ✘ úzce souvisí s nedostatečnou motivací.

Deficit v plynulosti (obratnosti) používání sociálních dovedností

- ✘ neobratnost v sociálním kontaktu, kdy dítě chce sociální dovednost použít, zároveň ví jak, ale její aplikace je strnulá, nešikovná, neúčelná.
- ✘ A) nepřítomnosti kompetentního modelu sociálního chování
- ✘ B) nepřiměřeném použití nově osvojené nebo málo užívané sociální dovednosti
- ✘ Vyskytuje se častěji než 1. a 2.

Konkurenční problémové chování

(externalizačního i internalizačního charakteru) – tuto deficitní oblast dělí na dvě podúrovně:

- + a. **Deficit sebekontroly sociálních dovedností** (inhibovanost nebo impulzivita narušují rozvoj sociálních dovedností)
- + b. **Deficit sebekontroly výkonu** (absence schopnosti uplatňovat získané sociální dovednosti)

INDIKÁTORY IDENTIFIKUJÍCÍ DEFICITNÍ OBLASTI SOCIÁLNÍ KOMPETENCE 2

Deficit v plynulosti (obratnosti) používání sociálních dovedností

- ✗ neobratnost v sociálním kontaktu, kdy dítě chce sociální dovednost použít, zároveň ví jak, ale její aplikace je strnulá, nešikovná, neúčelná.
- ✗ A) nepřítomnosti kompetentního modelu sociálního chování
- ✗ B) nepřiměřeném použití nově osvojené nebo málo užívané sociální dovednosti
- ✗ Vyskytuje se častěji než 1. a 2.

Konkurenční problémové chování (externalizačního i internalizačního charakteru) – tuto deficitní oblast dělí na dvě podúrovně:

- + a. **Deficit sebekontroly sociálních dovedností** (inhibovanost nebo impulzivita narušují rozvoj sociálních dovedností)
- + b. **Deficit sebekontroly výkonu** (absence schopnosti uplatňovat získané sociální dovednosti)

(Elliot, S. N., Gresham, F. M. 1993; Gresham, F. M. 1997; Lane, K. L., Gresham, F. M., O'Shaughnessy, T. E. et al., 2002)

KONTEXT SITUAČNÍ

1. Souvislosti v prostředí žáka, které vyvolávají a ovlivňují jeho negativní projevy v chování.
2. Zajímá nás materiální i sociální prostředí.
3. Zvažujeme možnosti okamžitých i budoucích změn.
4. Vyhodnotíme, které změny můžeme udělat sami, které změny závisí na spolupráci s vedením školy, učiteli, žáky, rodiči atd

SITUAČNÍ ANALÝZA CHOVÁNÍ

(ESCHENBACH, R. 2004)

Analýza silných a slabých stránek

- minulé úspěchy a neúspěchy
- příčiny minulých úspěchů a neúspěchů
- budoucí silné a slabé stránky

Zajištění a analýza potenciálů

- využívaný potenciál
- využitelný potenciál

Určení klíčových schopností a dovedností

Příležitosti a hrozby z analýzy vnitřního prostředí

Problémová místa v interpersonální interakci vůči vrstevníkům a dospělým

Určující faktory pro volbu strategie z hlediska pedagogického pracovníka

STRUKTURA SITUAČNÍ ANALÝZY CHOVÁNÍ

Identifikace strategií chování

- pojmenování projevů v chování dítěte
- vhodných
- a nevhodných
- odhalení jejich motivace

Vymezení rizikových faktorů

- spouštěče
- zpevňovače
- posilovače

Analyzují se interakce významných subjektů

- sociální role, reakce, skupinová dynamika, tenze, koheze);
- reakce a očekávání dítěte vůči důležitým osobám a
- očekávání těchto osob vůči dítěti
- sociální zdatnost

OBLASTI - SITUAČNÍ ANALÝZY CHOVÁNÍ

CHYBA V SOCIÁLNÍM VÝKONU

- ✘ Z hlediska perspektivy problematického chování považuje Spence (2003) chyby v sociálním výkonu za výsledek zpevněného soupeřivého (konkurenčního) chování nebo chování zamezujícího užití vhodné sociální odezvy.
- ✘ Např. děti a mladiství s poruchou řízeného chování (conduct disorder) bez pozitivní vazby ve svém blízkém okolí (sociálním a emočním poli), inklinují k vrstevnickým partám s odlišnými normami, kde může být přijetí násilí základní hodnotou uspokojování potřeb či řešení konfliktů. Užití agrese tak převládne nad adekvátními sociálními dovednostmi, které byly neúspěšné.
- ✘ U sociálně úzkostných dětí Spence (1999) identifikovala sklon ke kognitivním problémům při zpracování situace, k podceňování vlastní sociální zdatnosti, nízkou schopnost vyjadřovat vlastní očekávání, předjímání negativních výsledků interakce, což u těchto dětí vede k vyhýbání se sociálním situacím.
- ✘ Obě skupiny – jak děti s poruchami chování externalizačního charakteru, tak i internalizačního charakteru (sociálně úzkostné, inhibované) méně často iniciují sociální interakci a významně méně získávají pozitivní zpětnou vazbu od vrstevníků.